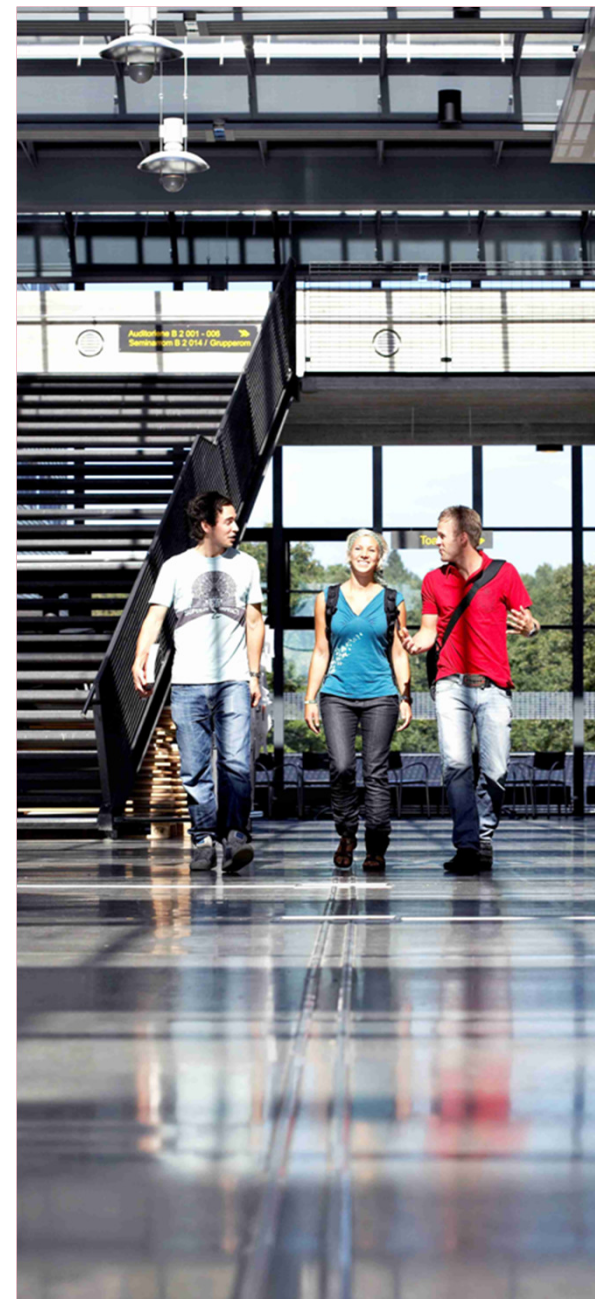

Langtidsplan for forskning og høyere utdanning

Torunn Lauvdal, Universitetet i Agder

Forskerforbundets forskningspolitisk seminar

Hotell Bristol – 5. november 2013

Langtidsplaner – ingen prisbelønt sjanger

- Forbausende bred oppslutning om langtidsplan for forskning og høyere utdanning – hvor er de kritiske røster?
- 5 års planer fungerte dårlig i planøkonomier – fungerer 10 års planer i en markedsøkonomi?
- Langtidsplaner egner seg for sektorer med relativt stabil "output", som samferdsel, men egner den seg på kunnskapsområdet med "output" som både er kompleks og under kontinuerlig endring?
- Har vi kunnskapsgrunnlaget til å utvikle en god langtidsplan, og ikke minst forvalte den?
- **Jeg er betinget positiv til langtidsplanen, men en rekke forutsetninger må være tilstede for at planen skal bli vellykket**

1. Kunnskapspolitisk- og kunnskaps-basert plan

- Vi trenger en *tydelig* kunnskapspolitikk som utgangspunkt for en langtidsplan: Vi trenger ikke festtalene, vi trenger en troverdig politikk
- En overordna politikk som er *ambisiøs* og gir nasjonal *retning: Klare mål*
- En overordna politikk som er tydelig på hva man vil med *strukturen* i sektoren
- En overordna politikk som i neste omgang er tydelig på forventningene til de ulike aktørene i forskningssystemet, og dermed kan gi oss rammer
- Klare mål gir mulighet for en dynamisk plan!

- Planen må være kunnskapsbasert:
- Bygge på dokumentasjon: Kunnskap om forskningsbehov og utdanningsbehov, trender og teknologiutvikling, kunnskap om sektoren
- Evalueringer, benchmarking og bedre dokumentasjon, NIFU, NFR, dialogmøter
- Kan KD ta det store forvaltningsansvaret som en slik plan krever?

2. Hele uh-sektoren må med

- Sektoren er mangfoldig, store og små, etablerte og unge universiteter, med store og små, etablerte og unge forskningsmiljøer, store og små høyskoler, oftest med unge forskningsmiljøer, offentlige og private institusjoner
- Vi må se utdanning, forskning, innovasjon og samfunnsinteraksjon i sammenheng. En langtidsplan for forskning kan derfor ikke fokuseres isolert på forskning
- Vi har en sammensatt tradisjon:
 - Samfunnsoppdraget: nasjonens kunnskapsbehov
«Innsatsen til forskning og høyere utdanning skal være langsiktig, koordinert og tydelig prioritert» «Prioriteringer og tøffe valg vil være nødvendige om fagmiljøene i Norge skal hevde seg»
 - Den individualiserte akademiske friheten, den nysgjerrighetsdrevne forskningen
 - Institusjonsledelse handler om å finne en god balanse her
 - Mulighetsrommet for å drive god strategisk institusjonsledelse bør styrkes

3. En overgripende langtidsplan

- Fokus på områder som er viktige for landet
- UHR: Tematiske områder og generiske utfordringer knyttet til kvalitet, rekruttering og internasjonalisering
- Sektorovergripende problemstillinger stadig viktigere
- En langtidsplan må motvirke sektoriseringen i forskningsfinansiering
- Se på alle forskningsutøvende sektorer i sammenheng: UH-institusjoner, forskningsinstitutter, helseforetak, næringsliv
- Nasjonal og internasjonal konkurranse bidrar til å styrke institusjonene, men også til å stimulere til tettere samarbeid om store nasjonale og internasjonale forskningsmidler

4. En plan for mer enn de gamle universitetsbyer

- Planen må gi plass for alle som driver med utdanning og FoU
- Nær 80 % av forskningsressursene i Norge blir brukt i områdene rundt Oslo, Bergen, Trondheim
- 40% (20.8 milliarder) av Norges totale FoU utgifter var konsentrert om Oslo-regionen
- En stor del av næringsliv og verdiskapning finnes utenfor disse byene
- Regjeringen peker på at vi må videreutvikle et kunnskapsbasert næringsliv
- Er Norge da mest tjent med fortsatt en slik sentralisering? Får vi ut den kvalitet, relevans og nytte næringsliv over hele landet trenger?
- Det er fullt mulig å ta et nasjonalt ansvar og utvikle et topp fagmiljø utenfor Oslo, Trondheim og Bergen

5. En plan som dyrker mangfoldet – over hele landet

Vi trenger en tydelig arbeidsdeling

- De store sterke nasjonale forskningsmiljøene som konkurrerer og samarbeider internasjonalt
- De sterke forskningsmiljøene som samarbeider regionalt og internasjonalt; inn i regionale innovasjonssystemer
- *Eks NIC: Norwegian Industrial Cluster:*
- Norges fire mest globaliserte og eksportrettede industriklynger og fire næringslivsnære akademiske institusjoner samarbeider
- FoU og utdanningssamarbeid, internasjonalt samarbeid, utvikling av nasjonale innovasjonssentra og nye industrielle muligheter på tvers av regionene

6. Infrastruktur viktig fellesressurs

- Planer, prioritering og forutsigbarhet mht forskningsinfrastruktur
- Store forskningsmiljøer/institusjoner ansvar for nasjonal infrastruktur
- *Eksempel: Havromslaboratorium, NTNU*

- Spesialiserte miljøer og regionale miljøer gis mulighet
- *Eksempel: «Sørlandslab», en regional forsknings- og innovasjonslab*
 - Samarbeid mellom industri, universitet og forskningsinstitutt

7. Ytterligere premisser for langtidsplan

- En langtidsplan bør gi bedre forutsigbarhet om rammevilkår, og dermed større handlingsrom
- Langsiktighet er viktigere enn langtidsplan, og det bør følges opp med flerårige politiske tiltak og budsjetter
- En langtidsplan må rulleres jevnlig, etter evaluering, etterfulgt av kursjustering: Klare mål – dynamisk plan
- Toppsatsinger må knyttes til miljøer, ikke institusjoner
- *Planen må forplikte institusjonene:*
- Strategiske satsinger for å løfte frem noen toppsatsinger, men breddeuniversiteter kan ikke bli veldig spesialiserte
- Viktig å fokusere på institusjonell *identitet*